

MAGYAR ZSIDÓ.

Hitfelekezeti érdekű folyóirat.

Jelige: „A vallás a kedélynek útja,
véglegesen nem több, mint
értelmezésmentes érzés.”

Előfizetési feltételek:
(Pesten hazhozfordással, vidékre postai szétküldéssel)

Egész évre 6 frt.
Félévre 3 frt.

Érkeznek havi 3-szor minden 10-dik napon.

Felelős szerkesztő:
FARKAS ALBERT.

Szerkesztőségi iroda:
síp-utca 23. szám, hová a kéziratok
és az előfizetések küldendők.

Magyar
széri hirdetés
minden be-
igztatás után

Kézira-
levelek csak

36

AZ ELSŐ NAPON.

Nov. 29. 1867.*)

Hát nekem is van már, — s itt ez a föld hazám?!
Ó, hol vegyem a szót, mely híven, igazán
Vissza- s oda adja dobogó lelkemet
Én imádott hazám egyedül teneked?! —
Ah de olyan szónincs; — ez mind hangzó semmi!
Föl hát, rajta zsidók, haza fiak: tenni!!!

*) Az egyenjogúsítás örömnapjára.

FARKAS ALBERT.

Hitközségeink szervezete.

(S.) Rousseau még a múlt század számára meg-
írta már világhírű „contract social“-jában, hogy:

„Legjobb kormány az, mely legkevesebb emberi
igénybe az egyes polgárok önállóságát, vagyonát, jo-
gait, — s mely mégis legszabatosabban oldja meg a
nemzet által ráruházott kötelességeket . . .“

S korunk egyik legjellemzőbb, legérdekesebb
látványa épen azon nagyszerű küzdelemben nyilván-
ul, melyet a népek minden felé kifejtének, hogy
Rousseau e szelleműs, mély értelmű definitiójának
gyakorlati érvényt szerezzenek.

Egész Europa közvéleménye, okulva Amerika
dicsőséges példáján, azért helyettesíti az önkényre
hajló centralisatiót az associatio eszméje és ténye ál-
tal. A központosítás erőszakos kényuralma helyébe a tár-
sulás szabad intézménye lép világboldogító diadallal.

S a miatta élet-halálra vivott szellemi harc za-
jából messze kihangzanak a harsány tábori jelsza-
vak: „Decentralisatio!“ „Autonomia!“

Hazánkban már jó-elevé győzött az alkotmány-
szerű önkormányzat igazságos elve s gyakorlati ki-
fejezést nyert a vármegyei és városi hatóságok szer-
kezetében.

És ki hinné, az egyéni önérték e kibontakozási
fejlettsége, s az egészben vett társadalom önállóság-
ra irányzott ily érélyes törekvése mellett, — mégis
léteznek és képződnek néhol apró társulatok, me-
lyekbe csaknem korlátlan önkény fészkelte be magát!

Ilyenek ma jobbadán a magyarországi zsidó
hitközségek is!

A magyarországi zsidó hitközségek előjárósá-
gai ugyanis a községek urainak képzelik magokat,
holott igazság szerint csak hivatalnokai.

A községi tagok valóságos rabszolgai kényszer-
kabátba dugvák; — moczezaniok se szabad, ha nem
akarnak némely megrögzött, félszeg és haszontalan
községi hagyományosság ellen véteni.

Mindez pedig onnan ered, hogy a zsidó hitköz-
ség fogalma nincsen is körülírva; semmi irányadó
elv, mely a hitközségi képződéseket szabályozná!

Nem kutatom itten, mennyiben részes e ma-
lasztásban az alig múlt hibás rendszer és mennyiben
magok a zsidó hitközségi tagok példabeszéddé vált
indolentiája.

Csak azon szempontot akarjuk itten megjelölni,
melyből a magyarországi zsidó hitközségek szabá-
lyozó átalakításakor indulnunk kell, ha igazságos,
békés és maradandó rendet akarunk csinálni.

A hitközség: szabad egylet, mely a végre alakul,
hogy a hitközségi tagok bizonyos és olyan közös szük-
ségeknek lehető legolcsóbb fedezéséről gondoskodják, me-
lyek túlhaladják az egyesek tehetségeit.

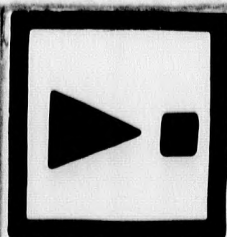
E tételből következik:

1) Hogy a hitközségi tagok szabad elhatározás
és nem kényszer útján lesznek tagokká.

2) Hogy a községi előjárók csak annyi joggal
ruházandók föl, mennyi a községi felügyelethez, rend-
tartásra és az általános igényeket fedező szabatos
pénzkezeléshez nélkülözhetlenül szükséges.

3) Hogy minden oly igény kielégítésére, mely
egyesek áldozatkészsége vagy vállalkozása által is elég-
ségesen van biztosítva, a község és előjáróinak beavat-
kozása szükségtelen, s tehát egyszersmind jogtalan.

Később megkíséreljük az egyes pontozatok
taglalásába ereszkedni.

éd.

FRIEDMANN ALBERT. *)

Habent sua fata libelli; és mindjárt meglátjuk: mennyire igazságtalan olykor a sors szeszélye...

Reich Ignáz, derék irótársunk, „Bethel: érdemes magyar zsidók diszcsarnoka“ című maradandó becsű művében, amaz „országos“ nevezetességet, mely jelen cikkünk homlokát érdekesebbé teszi, sokak álmélkodására, nem örököltette meg epigrammaticusan festő Rembrandti ecsetével, az igazságos utókor számára. De ebben a világban semmi felőlőt sem találunk, ha tudjuk, hogy a mi becsületes és b... kis érdemes magyar zsidókat tisztel... szel. Azonban Friedmann Albert, Erdély „országos főrabbija“, mint magát — s még pedig mennyire jogosan — czimezteti, bizonyára nem Magyarországon született.

Oh, a magyar föld szerfőlött mostoha talaj az ilyen nemes növényekre nézve; itt nem igen fogamzanak meg! ... Elég az hozzá: Reich Ignáz nem örököltette meg őt. — Rójjuk le mi hát tartozásunkat hitrokouaink, hazánk és az utókor iránt, a mennyire csekély tehetségünktől telik s igyekezzünk jellemezni a jótékony férfiut, érdemeihez képest.

Friedmann Albert ritka jelenség a zsidó papok között.

Minden egyes cselekedete megannyi kis szobrot emelt számára csengő nemes érzezből...

Friedmann Albert hazafi, s per se imádja a szabadságot, és a zsarnokságnak esküdt ellensége. Zsidó, s ez elég, hogy önfeláldozó szeretetet tápláljon fo-

*) Ajánljuk e cikket a hazai sajtó különös figyelmébe. Szerk.

gékony kebelében nem csak hitrokouai, de az egész emberiség irányában, mert hisz meg vagyon írva: „Szeresd felebarátodat mint önmagadat!“

Ó rabbi, s tehát gondos, szelid s a jó példával előjáró atyja jámbor, istenfélő nyájának, mely egész Erdélyország áhítatos zsidóiból áll.

S ki volna mélyebben meggyőződve és áthatva valósi törvényeink nemes tartalmáról és világraszoló hivatásáról, mint ama „szent“ férfiut, ki azok isteni eredetét oly igéző beszédekben hirdeti szószékekről a hívő halgatóságának? — mint Friedmann Albert?

Ó hazafi, zsidó, rabbi; — de ő „országos“ is. Azonban mi tökéletes e bűnös világban, a siralomnak e völgyében?

Képzeljék csak olvasóink! Akadtak szenteskedő, alattomos, és istenkáromló Tartúffok, kik vakmerő rágal-makkal merték illetni ama „szent“ férfiut, kinek jellemzésére vállalkozánk; — mintha ő ama fentebb körülírt hivatal és czimet az abszolút kormányoktól hitszegő és áru-ló szolgálatok fejében kapta volna. De mint alább közlendő emlékiratából, illetőleg kérvényéből is kitétszik, melyet annak idején természetesen szegény, vérig sanyargatott juhacskái érdekében az erdélyi kormányzésekhez benyújtott, — ez merő roszakaratu denuncziáció! ... Ó „országos“ volt, mert megérdemelte. Legyen! —

El ez alakoskodással, melyhez — hála Isten — úgy semigen értek! s mi egyéb agúny, mint az irány képmutatása? ...

De miként is tudnék gondolkozni a gúny helyes alkalmazása fölött, midőn — Börnével — sirni volna kedvem!?

Hogy alkotmányos államban egy ilyen személy uz-

T Á R C S A.

Mutatványok „SAUL“ 4 felvondós szomorujátékból.

Első felvonás, negyedik jelenet.

Dávid, Michál.

Dávid (epedően):

Oh leány, hát látlak végre ismét!
Szívom ajkad forró illatát! —
S bár a sebtől fájna lelkem is még,
Mit reá Saul haragja vert:
Oh, de van ki átkozná a tengert
Van olyan, ki ne feledje
Tovazúgó hullámviharát, —
Mig a sajongó sebekre
Egy kis habja balzsamenyhet ad? —
(Visszadöbbenve):
És te állhatsz, némább a szokottnál,
Néma, némább a siket szobornál? —
Hallgatásod, síri, tompa, mély;
Ajkad —, minden kis tagocska rajtad
Hideg, merev, sápadt, szóztalan!
Oh de bár csak még ha szikla volnál!
Panaszomra, panaszszal felelnél!
Mert hisz a kő, bár ha szíve nincs is,
Legalább viszhangja, úgy-e van? —
Oh bizonynyal nem te állasz ottan!
Szellemed jött el pánczélozottan
A harez sírjából kísértetni; —
(Rémülten):

Bájaidon vad mén körme koppan
S mint virágokat letépdési ...
És ez árnyék, im a szellem árnya:
Vágyva remélt boldogságom álma,
Mely, minél magosbra száll a nap,
Annál törpébb és mulékonyabb. —
(Kétségbeesve):

Nincs Michálnak lilium-lágy karja,
Mely szelid-puhán ölelte át!
Meleg mosoly többé nem takarja,
Hajnalfénybe édes ajkát! —
Nincs szemednek többé lázas éje;
Holdsugarát már hounan remélje
Rémárnyaktól zaklatott szívem,
Borzadályos kétkedésiben? —
— Vége, vége! Oda ifjuságom!
Oda minden, minden!
A halál dicső utamba vágott; —
Mért alkotta Isten a világot?
Mért vagyok én e pusztá világon?
Mért vagyok én itten? — (Sir)

Michál, (remegve közeleg hozzája és zokogva borul kebelére.)

Egy hang kívülről (nevetve):

Oh te jámbor, oh te költő-fajta!
Hiszen majd a lelkét rád sohajtja!
Tiéd minden vágya, óhajtása;
Üdve, búja, könye, mosolygása,
De a mikor oly picziny az ajka,
Hogy a szó csak alig fér ki rajta ...

△

heti „országos“ visszaéléseit büntetlenül! Mi értelme van Erdélyben az „országos főrabbiág“-nak mai napság, midőn Erdély többé nem külön ország, hanem egyszerűen csak Magyarországnak Királyhágón tuli része?

S vannak-e a szabadelvű Magyarországnak „országos“ főrabijai? — Hol? — Mióta? S vallásunk törvényei s szabad községi fejleményeink ismerték s elismerték-e valaha az illetén czimezetéseket, s különösen az erdélyi „országos“ főrabiságot?

De tegyük le a tollat s bizzuk a közönség ítélőere a közlendő okiratot, melynek hitelességéről két állami hivatalnok tiszta és becsületes neve kezkesedik.

Mi későbbre tartjuk fenn magunknak a jogot, a dolog érdeméhez szólani.

Annyit azonban már most is megjegyezhetünk, hogy hiba volna fölteni, miszerint egy „ujhitű“ zsidó rabi gyűlölete nyilatkozik itten az „ó-hitű“ zsidók ellen, kiknek kenyerén élőködik.

Mutassatok nekem nagy Magyarországon csak még egy oly lelketlen zsidót, ki elég gyáva volna ez okirat alá írni nevét!

Másolat 209 sz. 14172.

L.R.

Nagyméltóságú Kormányzó ur, kegyelmes uram!

Egy hozzám f. hó 8-án leérkezett, s f. hó 5-éről 13190. sz. a. keltezett magas rendeletből, mely az Ó cs. k. apos. Főlsége által megrendelt másodszori ujonczosásra vonatkozik, az alázattal alólírott azt tapasztalja, hogy f. é. 11-én 163. sz. a. a cs. kir. pósta-hivatalnak átadott alázatos fölterjesztése nem jutott Kegyelmességed kezeihez.

Alázattal alólírott majd eléaítja Kegyelmességednek e jelentésében a maga helyén, hogy miképen történhetett alólírt ez és több más illetén fölterjesztésének elszikkasztása. —

Mindenek előtt azonban alázattal alólírott elsorlandja mindazon okokat, melyeknél fogva a magas megbízásnak nem képes megfelelni. Mert hiába utasitanám Erdély rabijait, hogy készítenének egy névjegyzéket, melyen mindazon az első korosztályba tartozó zsidó ifjak, kik 1839-ben születtek, föl legyenek írva. Még pedig a következő okoknál fogva:

A zsidók, s különösen az othodox zsidók azon államban, hol tartozkodnak nemcsak hitfelekezetet képeznek, hanem külön politikai nemzetet, saját szerű és az államra nézve szerfölött veszélyes törvényekkel; és e törvények annyival inkább veszedelmesebbek, miután a zsidók, egész lélekkel hiszik: hogy az ugynevezett négy törvénykönyvet (héber idézet) Mózes a Sinai hegyen, közvetlenül az Istentől magától kapta volna. S a zsidó vallás is azt tanítja, hogy a zsidó hagyomány, mely jól fölveve nem egyéb, vén, örjögő rabik agyréménél, a zsidók szellemi megrontására alkotva, hogy — mondjuk — e hagyomány Mózesnek Istentől sugalmaztatott volna, és mai napig is az élő Isten tanításának (héber idézet) nevezetik sötét fejű zsidók által. Ez ugynevezett isteni törvények, melyekért a zsidó életét áldozza föl, és a vallás tantételei szerint föláldozni köteles, (héber idézet) s inkább agyonütteti magát, semhogy azok ellen legkevésbé is vétene, ezen törvények a többi közt arról is megemlékeznek, hogy egy zsidó katonakötelezett egyén megváltása annyi, mint (héber idézet) egy rabságba ejtett zsidónak kiváltása keresztény börtönből; — és naponkint láthatók rabik ajánló-levelei, melyekben esedeznek részvét és támogatásért, hogy valamely szegény-sorsu katona-köteles zsidót megváltssanak, mindig az említett kifejezés kíséretében (héber idézet). Alólírott majd

bizonyítékokkal fogja megerősíteni ez állításának hitelességét.

E néhány szó, reméllem, eléggé meggyőzte Kegyelmességedet, hogy egy föl hívás, a hazai rabbihoz intézve, mely szerint az 1839-ben született zsidókat összeírják, nem volna egyéb, mint eszköz a rabbi kezében, hogy ama szép törvényt a rabok kiváltására vonatkozólag (héber idézet) egész terjedelmében és gyakorlatilag valósítsák. Mert ez esetben minden katonakötelezett zsidó vagy vénebbnek, vagy fiatalabbnak állíthatnák, mint a milyen valóban, mihez minden zsidó örömet nyujtana segédkezett.

Es tekintetbe véve a körülményt, hogy mit jelent a zsidónál (héber idézet) a katonakötelezettek kiváltása, az 1857-ben eszközölt összeírás sem lehet alkalmas állami használatra; mert minden zsidó, fia korának megállapításakor, bizonyosan azon volt, hogy az évszám a körülményekhez képest legyen följelentve, még pedig olyan módon, hogy a vallás parancsának is (héber idézet) elég legyen téve. — Ez okoknál fogva alázattal alólírott ez ügyre vonatkozólag csak a következő jó tanácssal szolgálhat:

Méltóztassék Kegyelmességed elrendelni, hogy minden katonakötelezett ifju, ki a zsidó hitfelekezethez tartozik az illető cs. kir. ujonczozási bizottmány elé állíttassék, és állapíttassék meg életkora, látomás után, és ha az illető jóra valónak (tauglich) találta, minden himhámkozás nélkül besorozandó.

Ezen módon kell Erdély rajongó zsidóságának értesére adni, hogy miután az államot veszélyeztető hit-törvényeit tekintetbe véve, nem érdemes rá, bárminemű joggal birni az államban, melynek vallása értelmében szükségkép ellensége, kötelességeit ez állammal szemben annál bizonyosabban kell teljesítenie. Ezek a zsidók, kik felségsértő gúnynevekkel illetik Császár Ő Felsőségét (héber idézet), mit alázattal alólírt be fog bizonyítani; kik a „csüdes fohász“-ban, imádkoznak e zsarnok kormány bukásáért, mondván: (héber idézet)

„És az árulóknak ne legyen reménységök;
és a gonosztevők e pillanatban pusztuljanak el;
és a zsarnokokat irtsd ki, zúzd össze,
igázd le minél hamarább s még a mi napjainkban.
Légy áldva Istenünk, a ki irtod a zsarnokokat!“

Igy imádkoznak a zsidók, mit alázattal alólírt hasonlóan be fog bizonyítani, s ezeket türik az államban, melynek olyannyira ellenségei!

Ez az én alázatos jelentésem a fölhozott magas rendeletre vonatkozólag, melyet alólírott azonnal megjelölendő okoknál fogva, nem Károly-Fehérvárott, hanem Tövis helységében irt meg.

Alázattal alólírott ugyanis e jelentés folyamában dolgokat fog elmondani, mely fölött Kegyelmességed bámulni fog, s egyszersmind eléadom az okokat, hogy alázattal alólírott följelentései, melyeket f. é. marcius 9-én, April 13-án és május 11-én adott egymásután a cs. kir. postára Károly-Fehérvárott, mért nem kerültek az illető hatóságok kezeibe!?

Végül alólírott alázattal esedezik: Méltóztassék Kegyelmességed. Blum Lipót, Grünberg Farkas, Fürst Armin és Amiga Elkán, Károly-fehérvári tekintélyes zsidók, továbbá Kolozsvárról: Fischer H., Rosenberg Ferencz*) és Klein B.,**) Tövisről: Friedman J., Nagy-Engedről: Kirsloretz A., Glaser L. és Bürger Lázár, M.-Vásárhelyről: Fürst Mózes rabbi, lakásait szerfölött titkos uton meglepni, és az elősorolt egyének iratait elkobozni. Majd napfényre kerülnek aztán ama törekvések, melyek földerítik, mily orgyilkos módon illeték alázattal alólírtat az erdélyi zsidók, — ha

*) A kolosvári zsidóközség intelligens jegyzője.

**) Most kántor a bécsi zsinagógában.

Szerk.

K ü l f ö l d.

Berlin, nov. 10. Az új követválasztáskor a zsidóvalású követeket mind újra megválasztották. Így Berlinből dr. Jakóby Jánost, Königsbergből dr. Kost, Magdeburgból dr. Laskert és Reichenheim tanácsost, a maga kerületében; Langefeldből (Szászország) Rosenblat urat. Tán mondanunk sem kell, hogy valamennyien a szabadelvű párt kiváló bajnokaihoz tartoznak.

Olaszország, nov. 16. Mortára főrabbi egy röpiratban („della convenienza e competenza di un congresso rabbinico“) egy rabbi synodus szükségét mutogatja. Ez a zsinat az isteni tiszteletre vonatkozó szertartások fölött volna tanácskozási a hagyományok értelmében. Minden egyes határozat, az általános többség szavazata által jut jogos érvényre. — A községek kötelezzék le magukat előre, hogy az ilyképen hozandott határozatokat minden kifogás nélkül azonnal foganatosítani fogják. Kétkednek nagyon egy ilyen zsinat létrejövételén.

Zürich, nov. 20. Az itteni zsidó hitközség tetemes pénzüsszeget boesátott a városi tanács rendelkezésére, a cholera-járvány által sújtott keresztény családok fölsegélése végett. A városi tanács meleg szavak kíséretében köszönte meg a testvéri szeretet és az összetartozás eleven érzeténél e szabad nyilatkozatát. — Zürich azon szabadelvű városok közé tartozik, melyek első voltak a zsidók egyenjogusításának kimondása és gyakorlatba hozásában.

Bukarest, nov. 16. Bratianu újra beléptével a miniszteriumba a zsidók vigasztalhatlan állapota, ha lehet, még súlyosabbá vált. A jassyi polgármester középkori ukáza, mely szerint minden zsidó először kérdezni tartozik hol és milyennemű munkát szabad vállalnia, még mindig heves és igazolt megtámadásoknak van kitéve az időszaki sajtó részéről. I. Károly saját szemével olvashatja tehát, hogy milyen szépen tartják meg, Montefiore Mózesnek csak nem régiben adott fejedelmi szavát, a zsidóüldözés mihamarábbi megszüntetésére vonatkozólag.

Különös újmutatása a történetnek, hogy majdnem minden rossz kormány bukásának szomorú előjátékát a zsidóüldözés képezi. — S bizony Oláhországban is, már-már hangosan nyilatkozik — különösen a kamarák utolsó váratlan feloszlása óta — az általános elégedetlenség, melyet csak a minap adott újjolag tudtul a kormánynak, névtelen levélben, egy 100 tagból álló titkos társulat.

Prága, nov. 20. A megboldogult főrabbi Rappoport, ritka keleti könyvgyűjteményét a hitközségnek hagyományozta végrendeletileg, a tanuló ifjuság használatára.

Hire jár, hogy a község több tekintélyes tagja a megbold. rabbi helyére dr. Fränkl szándékozik meghívni Boroszlóbból, ki prágai születésű lévén, némi előnyben részesül. — Kétklik, ha elfogadná-e a meghívást?

Brünn, nov. 8. A zsidó tanügyek rendezése fölött, dr. Novák iskolai tanácsos elnöksége alatt tartott tanácskozások immár végbe mentek. Részt vettek a tanácskozáásokban 103-an: 26 rabbi, 38 tanító és 39 hitközségi képviselő.

Placzek, országos főrabbi indítványára olyan tanrend fogadtatott el, mely szerint ezentul hetenkint a zsidó népiskolák első osztályában 12, a második harmadik, és negyedik osztályokban pedig 14 óra fordítatnék héber, és 18 német tantárgyakra.

Volt éktelen zsvaj, kiabálás, czivódás quantum satis és még több is egy kevéssel.

Végül határozatba ment, hogy a biblia, ézutánra is minden kihagyás nélkül tanítandó.

Vegyések.

Törvényjavaslat*) az izraeliták egyenjoguságáról; polgári és politikai jogok tekintetében.

1. §. Az országnak izraelita lakosai, minden polgári

*) Fölolvastá s a ház asztalára tette gr. Andrássy Gyula miniszterelnök, nov. 25-én.

és politikai jogok gyakorlására, az országnak keresztény lakosaival egyenlően képesítetteknek nyilvánítatnak. (Általános élénk helyeslés.)

2. §. Minden ezzel ellenkező törvény, szokás, vagy rendelet ezennel megszüntetik. (Általános élénk tetszés.)

*) (Az építendő új zsinagoga) üléseire csak mult héten kezdtek meg az aláíratásokat, s alig pár nap alatt, már is több mint 120,000 frt. lón előjegyezve. A részvét általános és meglepő. A pesti zsidóság magatartása ez alkalommal is példaszzerű, nemes és tiszteletgerjesztő.

Pillanatig se késünk a kijelentéssel, hogy ujhitű testvéreink e szeretetteljes bánásmódja megnyerte sziveinket és igazán és mélyen érzett hálára kötelez. A jövő számunkban közlendő névsorból majd látni fogják olvasóink, mennyi áldozatkészség- s mily tetemes összeggel járultak az új zsinagoga építési alapjához.

Sőt nem késünk kijelenteni, hogy a pesti usus a hitközségi egység leghatalmasabb szószólója, és jogerejű törvénybeiktatása a magyarországi zsidó hitközségek megnyugtatását eszközölné. Mert a zsidó imaházak ily rokonszenves dualismusa — pesti minta szerint — egyik állandó biztosítékát képezhetné nemcsak a lelkiösmereti szabadságnak, de az annyira óhajtott hitközségi egységnek is!

*) (A zsidók egyenjogusításának) méltó megörökítésére előkelő izraeliták tetemes összeget szántak (20,000 forintról beszélnek), s mint hírlík, híres művészhazánk fia és hitsorsosunk Engel, meg lón bizva, egy a „szabadság“-ot jelképező carrarai márvány-szobor elkészítésével, mely az országhoz valamelyik csarnokában lenne fölallítandó. Az eszme szép és korszerű; óhajtottó, hogy mi-hamarább valósítsák.

*) (Conti Fanny) opera-énekesnő attér a zsidó hitre, hogy Dalnokéhoz, ki szintén az operánál van, férjhez mehessen; — e szándékát valósítandó Weimarba utazik. — Furcsa véletlen, hogy a fenirt énekes huga — Róza — meg épen csak ezelőtt néhány héttel keresztelkedet ki Nagyváradon, hogy egy most Stetinben szerződött énekes nevévé lehessen!

*) (Kitüntetések.) Ó Felsege egy „Párisban kelt legf. kéziratban, a nagyletku zsidó özvegynek, Goldberger Erzsébet asszonynak, az ipar és kereskedelmi téren szerzett kiváló érdemei elismeréséül, saját és törvényes utódai részére a „budai“ előnév használatának engedélye mellett, a magyar nemességet kegyeskedett adományozni.

— Azok között, kiknek Ó Felsege, párisi utja alkalmával Beust bir. kancellárhoz intézett legf. kéziratában, kiváló elismerését adja tudtul, találjuk ismét Fischer Mór derék hitsorsosunk nevét, kinek világhírű herendi porcellán-gyára már oly sokszor volt hízogó kiüntetések tárgya.

— Egy okleveles főtanító, ki a héber, magyar és német nyelven egyformán jártas, sőt az újabbkori tanügyi irodalom terén kifejett sikeres tevékenységénél fogva tágasabb körben sem ismeretlen, és azonkívül a talmud- és más magos-minőségű hébertudományoknak is teljes birtokában van, — naponkint két órára foglalkozást keres, szerény föltételek mellett. Közelebbi fölvilágosítással szivesen szolgál lapunk szetkesztősége.

Szerkesztői mondani valók:

Pestre, Braun urnak. Sziveskedjék szerkesztőségünkbe fáradni; majd együtt megvitatjuk a kérdéses ügyet.

N.-Mogyor. Dr. Spitzer urnak: Kitünően irt nyilt levelét közölni fogjuk. Várjuk a többi cikket is.

Nagyváradra, dr. Kralovszky urnak. Hol késnek azok a szel lemdus nagyváradí levelek?

Londonba, Diósinak. Köszönöm zsidó, hogy erre megtanítottál. Irj hát irodalmi vagy más objective földolgozható tárgyokról. Mit nem adnék egy-egy londoni levélért, mely az ottani zsidók viszonyait, helyzetét, árnyalatait ismertetné meg, minden pártszínezettől menten, hazai közönségünkkel? — Tiszteletemet római-erényű nőnek, és görög-szellemű fiadnak!

S. A. Ujhelyre. F—r urnak: Megtesszük.

DEUTSCHE BEILAGE DES „M. ZS.“

Die Organisation unserer Kultusgemeinden.

In seinem schon für das vergangene Jahrhundert geschriebenen, weltberühmten „Contract-social“ stellt Rousseau folgenden Grundsatz auf:

„Die beste Regierung ist diejenige, die Selbständigkeit, Vermögen und Rechte der einzelnen Bürger am wenigsten in Anspruch nimmt, und doch die ihr von der Nation übertragenen Pflichten auf das bestimmteste erfüllt . . .“

Und eine der charakteristischsten, interessantesten Erscheinungen unserer Zeit befundet sich eben in dem großartigen Kampfe, den die Völker nach jeder Richtung hin entfalten, um dieser geistreichen, tief sinnigen Definition Rousseau's praktische Geltung zu verschaffen.

Die öffentliche Meinung in Europa — durch das ruhmvolle Beispiel Amerika's angeregt — sucht daher, die zur Willkür geneigte Centralisation durch die Idee und die That der Association zu ersetzen. An die Stelle der gewaltthätig absolutistischen Centralisation tritt nunmehr die freie Institution der spontanen Vergesellschaftigung mit weltbeglückendem Triumphe.

Und aus dem Geräusche des heißen Kampfes, der für diese Idee auf Tod und Leben geführt wird, tönt die mächtig donnernde Parole hervor: „Decentralisation“ „Autonomie!“

In unserem Vaterlande siegte das Prinzip der konstitutionellen Selbstregierung bereits frühzeitig und fand denn auch in der Organisation der Komitats- und Stadtbehörde den vollgiltigsten praktischen Ausdruck.

Und wer würde es nunmehr ernstlich glauben, daß es trotz dieser entschiedenen Entfaltung des individuellen Selbstgefühls, trotz des energischsten Strebens behufs Erringung sozialer Selbständigkeit — noch immer gewisse Vereine gibt, in deren Schoß die zügelloseste Willkür mit beneidenswerther Behaglichkeit sich eingenistet?

Ähnlicher Art sind heutzutage die meisten jüdischen Kultusgemeinden in Ungarn.

Die Vorstände vieler ungarisch-jüdischen Kultusgemeinden glauben Herren ihrer resp. Gemeinden zu sein, während sie in der That bloß Beamte derselben sind.

All' das muß dem bedauernswerthen Umstand zugeschrieben werden, daß es bis auf den heutigen Tag an einer festen Norm fehlt, wodurch der eigentliche Begriff einer jüdischen Kultusgemeinde genau präcisirt würde; es gibt kein leitendes Prinzip, das bei der Bildung einer Kultusgemeinde als maßgebende Richtschnur dienen könnte.

In wieferne diese Unterlassung Folge des vorigen fehlerhaften Regime's oder der sprichwörtlich gewordenen Indolenz der einzelnen Mitglieder der Gemeinden sei — mögen wir hier nicht untersuchen.

Den Gesichtspunkt wollen wir bloß andeuten, aus dem wir bei Aufstellung einer Norm für die künftige Reorganisation des ungarisch-jüdischen Gemeindefens nothwendig ausgehen müssen, so es uns anders gelingen soll, eine gerechte, friedliche und bleibende Ordnung zu schaffen.

Die Kultusgemeinde ist ein freier Verein, der zu dem Zwecke sich konstituiert, um gewisse gemeinsame Bedürfnisse der Mitglieder, welche die Kräfte Einzelner überschreiten würden, durch die möglichst geringsten Opfer zu befriedigen.

Aus diesem Satze geht hervor:

1) Die Mitglieder einer Kultusgemeinde können nur aus

freier Entschliebung, nicht aber auf dem Wege des Zwanges Mitglieder derselben werden.

2) Die Gemeinde-Vorstände sind nur mit jenem Rechtsausmaße zu bekleiden, das zur Beaufsichtigung der Gemeinde, zur Aufrechthaltung der Ordnung und zur Manipulation der zur Deckung der gemeinsamen Bedürfnisse bestimmten Gemeindegelder unbedingt nöthig ist.

3) Bezüglich der Befriedigung solcher Ansprüche, die durch die Opferwilligkeit oder das Unternehmen Einzelner in genügender Weise gesichert, ist die Einmischung der Gemeinde oder des Vorstandes eine unnöthige, mithin eine ungerechtfertigte.

Wir werden es später versuchen, uns in eine detaillirte Besprechung der einzelnen Punkte einzulassen.

Albert Friedmann.*)

Habent sua fata libelli und bald werden wir Gelegenheit haben zu erfahren, wie sehr ungerecht oft die Laune des Geschicks ist!

Unser wackerer Mitarbeiter Herr J. Reich, Verfasser des „Beth-El“, „Chrentempel verdienter ungarischer Israeliten“ hat es unterlassen, die Landesberühmtheit, welche die Stierne unseres gegenwärtigen Artikels schmückt, durch seinen epigrammatisch zeichnenden Rembrandt'schen Pinsel für eine spätere und gerechtere Nachwelt zu verewigen.

Zieht man indeß in Erwägung, daß unser eheliche und patriotische Freund Reich eben nur verdiente ungarische Israeliten dieser Auszeichnung theilhaftig werden ließ: so erscheint dies um so weniger auffallend, als Herr A. Friedmann, derzeitiger Landesoberrabbiner in Siebenbürgen, gewiß kein Ungar ist.

Der Boden Ungarns ist leider zu sehr steril, als daß eine ähnliche edle Pflanze auf demselben gedeihen könnte. Es sei dem übrigens wie immer, die bedauernswerthe Thatsache steht einmal fest, daß Herr Reich diesen „großen Mann“ nicht verewigt hat. Es tritt sohin an uns die Pflicht heran, diesen „Geistesheros“ unseren schwachen Kräften gemäß unseren Glaubensgenossen, dem Vaterlande und der Nachwelt gegenüber nach Maßgabe seiner Verdienste zu charakterisiren.

Albert Friedmann ist unter jüdischen Rabbinen eine seltene Erscheinung.

Seine edle Handlungen sind eben so viele sprechende Denkmäler, die seinen unvergänglichen Ruhm für alle Zeiten verkünden.

Albert Friedmann ist Patriot, mithin selbstverständlich ein feuriger Anbeter der Freiheit und geschworener Feind der Tyrannei.

Albert Friedmann ist Jude; dies genügt, um voraussetzen zu dürfen, daß er in seinem ganzen Wesen von der aufopferndsten Liebe nicht bloß für seine Glaubensgenossen, sondern in gleichem Maße für die gesammte Menschheit mächtig durchdrungen sei. Spricht doch die jüdische Religion zuerst den weltbeglückenden Grundsatz aus: „Liebe deinen Nächsten wie dich selbst!“

Albert Friedmann ist Rabbiner, demnach gewiß auch ein sorgfältiger, liebevoller Vater, der seiner gottesfürchtigen Gemeinde, der gesammten frommen Judenheit Siebenbürgens nämlich, mit gutem, erhebendem Beispiele vorangeht.

*) Wir empfehlen diesen Aufsatz der Aufmerksamkeit der gesammten vaterländischen Tagespresse.

Und wer sollte denn auch von dem edlen Gehalte und der erhabenen Weltmission unserer religiösen Satzungen tiefer überzeugt, mächtiger durchdrungen sein, als eben jener heilige Mann, der seinen gläubigen Zuhörern den göttlichen Ursprung derselben in hinreißenden Reden von der Kanzel herab verkündet? Wer tiefer, mächtiger, intensiver, als eben Herr Albert Friedmann?

Er ist Patriot, Jude, Rabbiner, ja, er ist gleichzeitig — Landes-Rabbiner!

Leider gibt es nichts Vollkommeneres in dieser sündigen Welt, in diesem trostlosen Jammerthale!

Unsere geschätzten Leser werden staunen! Frömmelnde Mütter, gotteslästerliche Tartüffe haben sich erkühnt, gegen den heiligen Mann, dessen Charakterisirung wir uns soeben bereitwilligst unterzogen, die unverschämte Verleumdung auszustreuen: er hätte von der absoluten Regierung Amt und Titel bloß als Belohnung für perfide, verrätherische Dienste erhalten! Es wird aus dem weiter unten mitgetheilten Memorandum, resp. Bittgesuche, das er seiner Zeit — freilich im eigensten Interesse seiner zu Tode gequälten Heerde — an die siebenbürgische Landesregierung eingereicht, auf das unzweideutigste hervorgehen, daß das Ganze nicht mehr, als eine hohle, böswillige Verleumdung sei.

Er ward Landes-Oberrabbiner, weil er es verdiente.

Möge er auch fernerhin die wohlverdiente Stellung einnehmen!

Doch hinweg mit den Verstellungskünsteleien, wozu wir — gottlob — ohnehin keine besondere Befähigung in uns verspüren. Und was ist denn die Satyre sonst, als eine — stilistische Heuchelei!

Wie sollten wir denn auch über die richtige Anwendung einer Satyre in dem Augenblicke nachdenken, in dem wir — mit Börne — weit eher zum Weinen inclinirt wären?

Wie doch in einem konstitutionellen Staate ein solches Individuum landesberühmte Mißbräuche ungestraft treiben darf! Welchen Sinn hat heute der Titel eines „Landes-Oberrabbinen Siebenbürgens“, nachdem Siebenbürgen nicht mehr ein besonderes, selbständiges Land, sondern bloß einen Bestandtheil Ungarns jenseits des Királyhágó bildet?

Und hat oder hatte je das freiheitsliebende Ungarn einen Landes-Oberrabbinen? — Wo? — Wann?

Anerkennen ferner etwa unsere Religionsgesetze, anerkannt die freiheitliche Entwicklung unseres Gemeindefens die Institution eines Landes-Oberrabbinen, wie diese in Siebenbürgen de facto noch immer besteht?

Doch wir legen die Feder nieder; wir überlassen gerne dem geehrten Publikum das Urtheil über ein Aktenstück, für dessen treue Widergabe Amt und Stellung zweier achtbarer Staatsbeamten zur Genüge bürgt.

Wir behalten es uns für später vor, über das Meritorische der in Rede stehenden Angelegenheit unsere Ansicht mitzutheilen. Für diesmal genüge die Bemerkung, daß die etwaige Voraussetzung, es sei der Haß eines „neugläubigen“ Rabbinen gegen seine „altgläubige“ Gemeinde, in deren Brod er steht, der in diesem Aktenstücke zum Ausdruck gelangt — eine grundfalsche wäre.

Zeiget mir doch in dem ganzen, großen Ungarnlande noch einen derartigen herzlosen Juden, der feige genug wäre, — seinen Namen unter ein ähnliches Schriftstück zu setzen!

Abchrift Nr. 209 14172.

L. R.

Euer Durchlaucht, Gnädigster Herr!*)

Ans dem am 8-ten d. M. B. 13190. bezüglich der von Sei-

*) Die Orthografie des Originals ist beibehalten worden. Red.

ner k. k. Apostolischen Majestät angeordneten neuen zweiten Heeresergänzung, ersieht der ergebenst Gefertigte, daß die vom Gefertigten gefertigte, und unterm 11. Mai l. J. B. 163. der hierortigen k. k. Post übergebene Anzeige an Euer Durchlaucht nicht zu den Händen Euer Durchlaucht gelangt sei.

Die Art und Weise, auf welche die Absendung dieser und mehrerer Anzeigen verhindert worden sei, wird der ergebenst Gefertigte in diesem Berichte an seinem Plage angeben.

Vor allem aber wird der ergebenst Gefertigte die Motive angeben, warum derselbe dem bezogenen hohen Auftrage, nach welchem die Rabbiner dieser Kronländer anzuweisen sind, ein Verzeichniß über die, die erste Alterklasse bildenden männlichen Individuen, welche nämlich im Jahre 1839 geboren worden sind, zu verfassen nicht entsprechen könne; das Motiv ist nachstehend: die Juden, nämlich die orthodoxen Juden, bilden in dem Staate, worin dieselben wohnen, nicht nur eine Confession, eine Glaubenspartei, sondern ein politisches Volk mit eigenen politischen, dem Staate sehr gefährlichen Gesetzen, und diese Gesetze sind um so gefährlicher, da die erwähnten Juden, daran mit ganzer Seele glauben: daß ihre sogenannten (hebräisch) Vier Gesetzbücher dem Moses auf dem Berge Sinaï, unmittelbar von Gott selbst übergeben worden seien; — so lehrt auch die jüdische Religion, daß die jüdische Tradition, welche im Grunde die Caprice alter fanatischer Rabbiner, zum Sturze des jüdischen Volkes, und zur unheilbaren geistigen Verderbtheit geschaffen, von Gott dem Moses diktiert worden sei, und von den orthodoxen Juden (hebräisch) die lehre des lebendigen Gottes genannt wird.

Diese löblichen sogenannten göttlichen Gesetze, wofür der Jude sein Leben hingibt und nach Religionsvorschrift hingeben muß, (hebräisch) weil er lieber todt geschlagen werden, als die kleinste Verletzung derselben sich zu Schulden kommen lassen will, — lehren unter andern, daß eine Befreiung eines jüdischen Militärpflichtigen von der Militärpflicht (hebräisch) ein Löslösen eines gefangenen Juden aus christlichen Händen sei, und man sieht täglich Empfehlungsschreiben von Rabbinern, worin um Beistand zur Befreiung eines unbemittelten militärpflichtigen Juden, mit dem erwähnten Ausdrucke und Nachdrucke (hebräisch) aus Herz gelegt wird; — der Gefertigte wird die Belege hiefür nachträglich beilegen.

Diese wenigen Worte dürften Euer Durchlaucht zur Genüge beweisen, daß ein Anweisen der hierländischen Rabbiner: ein Verzeichniß über die im Jahre 1839. Geborenen zu verfassen, nichts anderes hieße, als denselben Rabbinern die Mittel in Händen geben, das schöne Geboth (hebräisch) Löslösen der Gefangenen Juden aus christlichen Händen in seiner ganzen Ausdehnung ausüben zu können, denn da würde ein jeder militärpflichtige Jude entweder jünger oder älter gemacht worden sein, zu welchem heiligen Vorgehen ein jeder Jude mit Freude die Hand hinreicht.

Und in Anbetracht des Umstandes, daß eine Befreiung von der Militärpflicht (hebräisch) heißt, ist auch die Conscriptio vom Jahre 1857. zum Staatsgebrauche unzulässig, weil ein jeder Jude bei Angabe des Alters seines Sohnes darauf wohl bedacht war, dieses Alter nach den erforderlichen Umständen anzugeben, und zwar auf eine Weise, auf welche das Geboth (hebräisch) ausgeübt werden könne.

Daher kann der ergebenst Gefertigte dießbezüglich nur nachstehendes ergebenst anrathen:

Euer Durchlaucht wollen geruhen anzuordnen, daß ein jeder Militärpflichtige Mann jüdischer Confession der betreffenden k. k. Assistenten-Commission vorgestellt werde und auf diese Weise möge das Alter desselben beurtheilt und, wenn derselbe tauglich befunden wird, ohne weiters eingereicht werden, auf daß den fanatischen Juden Siebenbürgens, welche in hochverrätherischer Weise Seine Majestät den Kaiser mit dem Schimpfnamen (hebräisch) betitelt, welches von dem Gefertigten nachgewiesen werden wird, bekannt gegeben werde, daß wenn sie in Erwägung ihrer staatsfeindlichen Gesetze, es nicht verdienen ein Recht im Staate zu besitzen, dem sie mit Rücksicht auf ihren Glauben feindlich sein müssen, dieselben ihren Pflichten, gegenüber diesem Staate umso treuer erfüllen müssen darum, weil man sie, die im Stillen Gebete halten für den Untergang dieser (hebräisch) tyrantischen Regierung, welches gleichfalls nachgewiesen werden wird, in dem Staate duldet, dem sie so feindlich sind.

Dies der ergebenste Bericht über den im Eingange bezogenen hohen Erlaß, dem der Gefertigte aus den in der Fortsetzung dieses Berichtes anzugebenden schlagenden Beweisen nicht in Karlsburg, sondern in Löbvis niederschreibt.

Der ergebenste Gefertigte wird in der Fortsetzung dieses Berichtes Dinge angeben, über die Euer Durchlaucht staunen werden, gleichzeitig aber auch die Motive anführen, warum diese Anzeige, welche der ergebenste Gefertigte unter 9-ten März l. J. unter 13-ten April und 11-ten Mai versertigt und der k. k. Post in Karlsburg übergeben, nicht zu den betreffenden Händen gelangt seien.

Zum Schluß ist die ergebenste Bitte des Gefertigten: Euer Durchlaucht wolle geruhen die Correspondenz des Leopold Blum, Wolf Grünberg, Hermann Fürst und Elkan Amiga aus Karlsburg, Hersch Fischer, Franz Rosenberg, Bernat Klein, aus Klausenburg, Josef Friedmann aus Löbvis, Abraham Kirsloroff, Leopold Glaser und Lazar Berger aus Nagy-Enyed, Moses Fürst Rabiner in M. Vásárhely, auf sehr heimlichen Wege zu überfallen, und den genannten Personen ihre Schriften abzunehmen, werden hoffentlich Tendenzen an den Tag gefördert werden, die klar und deutlich darstellen werden, auf welche meuchelmörderische Weise die Juden hierlands sich dem ergebensten Gefertigten seit Monaten schon näheren um demselben falsche Andichtungen zu machen.

Die Fortsetzung dieses ergebensten Berichtes folgt unter Zahl 210. nach; — Es verharret ehrsüchtig. (Löbvis auf Vereisung.)

Friedmann Landes-Rabiner.

Hogy e másolat a maga valóságos eredetijéből leiratott, azzal összeolvastatott, s ahhoz mindenekben egyenlőnek találtatott, azt ezennel hitelesen bizonyítom.

Kolosvárt, Február 13-dik napján 1863.

Mike Sándor, levéltári-igazgató.

Összeolvasta Cinte m. p.

(H. P. H.)

Inland.

Grosz-Surány, 25. November (Rabiner-Versammlung.) Obgleich Herr Dr. Hildesheimer in den jüd. Journalen über Ziel und Zweck der hier stattgehabten Rabiner-Versammlung bereits die bündigste, unzweideutigste Erklärung abgegeben, läßt sich der „Pesti Napló“ von einem sogenannten „Surányer Korrespondenten“ dennoch berichten, es sei in dieser Versammlung nichts Geringeres beabsichtigt worden, als die Unterbreitung einer Monster-Petition an Se. Majestät zur Hintertreibung der Judenemancipation.

Sollten einige Herren vom „Pesti Napló“ durch Verbreitung ähnlicher bodenloser Gerüchte bloß die bisherige Verschleppung und Hintanhaltung der Judenemancipation einigermaßen beschönigen wollen, so dürfte dieser allerdings originelle Kunstgriff kaum auf besondere Gelungenheit Anspruch machen. Nachdem in der ersten Nr. des „Magyar Zsidó“ der Ansicht der „altgläubigen“ Juden bezüglich dieses Punktes bereits genügender Ausdruck gegeben wurde, dürfte es überflüssig sein, mit der Wiederlegung derartiger Tendenz-Gerüchte sich abmühen zu wollen.

Die in Rede stehende Rabiner-Versammlung hatte bloß den Zweck, über die Art und Weise der Vertheilung der für die Armen des heil. Landes bestimmten Gelder zu berathen und endgiltige Verfügungen zu treffen.

Preßburg, 24. Nov. (Palästina-Pfenige; Fischmann; Pappenheim; nachbarliche, Einflüsse). Herr Ober-Rabiner Schreiber besuchte heuer in Angelegenheit der Palästina-Pfenige bereits zum drittenmale Nagy-Surány. Sie kennen doch das jüdische Sprichwort: „Die Armuth zankt sich.“ Unsere armen Glaubensgenossen im heil. Lande, welche die Vertheilung der ihnen von hier spärlich zufließenden Gelder in brüderlicher Eintracht und gegenseitigem Einvernehmen nicht bewerkstelligen können, liefern den Herren Rabinen Schreiber, Eisenstädter und Hildesheimer fast alljährlich ein gut Stück Arbeit.

In Folge einer ehrenvollen Vokation auf den Rabbinatsstuhl in Tapolcsán standen wir auf den Punkt, unseren gediegenen Magid Fischmann, den Liebling der Preßburger Judenheit, zu verlieren. Die Erhaltung dieses tüchtigen Mannes müssen wir vorzüglich der energischen Intervention Pappenheim's verdanken, der es nicht vergessen, daß Herr Fischmann es gewesen, der ihm behufs Auflösung der weiland Preßburger Reform-Gemeinde die wirksamste Unterstützung geboten. Gottlob!

Auch wir schreiten mit der Zeit fort! Auch wir hören eine schöne, kräftige Kanzelrede in dem Maße gerne an, in dem wir die Ordnung und den Anstand in unseren Bethäusern anstreben, wenn wir es gleich noch nicht dahin gebracht, für die moderne Abrogation der religiösen Gebräuche zu plaidiren.

Einen empfindlichen Nachtheil leidet Preßburg durch die Nachbarschaft Wiens, von dessen Einflüssen es nicht ganz frei bleiben kann. Nun werden doch die historisch denkwürdigen Martins-Gänse, die alljährlich nach Wien exportirt werden, kaum im Stande sein, den Preßburger Manlius vor dem ärgsten Feind — der Vergessenheit — zu schützen, so er nicht rechtzeitig auf die Schaubühne lebensvoller Thätigkeit tretend, das heilige Panier unserer Partei hoch schwingt und die Judenheit Ungarns „vorwärts“ dem Triumphe der ungarischen Sprache entgegenführt.

Ben-Bag-Bag

Ansland.

Zürich, 20. Oktober. Die hies. isr. Kultusgemeinde hat dem Stadtrathe einen bedeutenden Geldbetrag zur Verfügung gestellt, um die durch die Cholera-Epidemie hart mitgenommene christliche Bevölkerung thatkräftig zu unterstützen. Der Stadtrath hat für diese freie Kundgebung brüderlicher Liebe und lebhaften Gefühles innigster Zusammengehörigkeit in warmen Worten gedankt. Zürich zählt zu jenen liberalen Städten, welche die Ersten waren, die Gleichstellung der Juden auszusprechen und derselben die nöthige praktische Geltung zu verschaffen.

Berlin, 10. Nov. Gelegentlich der jüngst stattgehabten Deputirtenwahl sind die Deputirten jüd. Glaubens sämmtlich wiedergewählt worden. So aus Berlin Dr. J. Jakoby, aus Königsberg Dr. Kos, aus Magdeburg Dr. Lasker und der Rath Reichenheim für den eigenen Wahlbezirk, aus Langenseld (Sachsen) Rosenblatt n. m. a. Es wäre die Erwähnung überflüssig, daß all' diese Männer zu den vorzüglichsten Kämpfern der liberalen Partei gehören.

Italien, 6. Nov. Herr Rabiner Mortará weist in einer unter dem Titel: „della convenienza et competenza di un congresso rabbinico“ erschienenen Flugschrift nach, wie sehr eine Rabiner-Synode nothwendig wäre, welche die Aufgabe hätte, über alle auf die Verehrung Gottes Bezug habenden Gebräuche eingehend und zwar in traditionellem Sinne zu berathen. Jede einzelne Beschlusfassung sollte durch die allg. Abstimmung volle Giltkraft erhalten. Was die Gemeinden betrifft, so hätten sich diese im Vorhinein zu verpflichten, alle auf diese Weise zu fassenden Synodal-Beschlüsse ohne jegliche Einsprache anzunehmen und praktisch zu verwerthen. Ob eine derartige Synode wirklich zu Stande kommen werde, ist noch zweifelhaft.

Vermischte Notizen.

Zur Emancipations-Frage. Pest, 25. Nov. Der Ministerpräsident Graf Andrásy hat heute den Gesetzentwurf über die Judenemancipation auf den Tisch des Abgeordnetenhauses niedergelegt. Derselbe lautet:

§. 1. Die israelitischen Bewohner des Landes werden zur Ausübung aller bürgerlichen und politischen Rechte mit den christlichen Bewohnern des Landes für gleichmäßig befähigt erklärt.

§. 2. Jedes Gesetz, jeder Mißbrauch und jede Verordnung, welche hiemit im Widerspruch stehen, werden hiemit aufgehoben.

Der Entwurf wurde vom Hause mit lautem Eljenrufen begrüßt.

* Zu Gunsten des projektirten Synagogenbaues ist bereits der beträchtliche Betrag von 120,000 Gulden gezeichnet worden, welches glänzende Resultat vorzüglich dem wahrhaft würdigen Verhalten der Tempelbesucher zu verdanken ist, die in richtiger Erfassung des angestrebten hohen Zieles in dieser Angelegenheit den Geist echter Brüderlichkeit und inniger Theilnahme in löblichster Weise bekundet haben. Dies brüderliche Verhalten zeigt zur Genüge, daß ein analoger Bethaus-Dualismus eben geeignet, der Gemeinde-Einheit eine sichere, dauernde Garantie zu bieten.

Berichtigung. In unserer jüngsten Nummer sind leider manche Druckfehler stehen geblieben. Wir heben in dem Augenblick bloß hervor, daß das für den eventuellen Bau einer Synagoge bestimmte Tomolay'sche, nicht wie es dort heißt — Talmay'sche — Haus, nicht vom Herrn M. Fleischman allein, sondern im Vereine und unter Mitwirkung des Herrn E. Kadelburger angekauft wurde. Ferner wurde bei Aufzählung der Mitglieder des Konfessionsrats der Name des Hrn. E. Fleischmann aus Versehen weggelassen.